

Jolanta Judyta PUDEŁKO PDDM

BÓG JEST SĘDZIĄ SPRAWIEDLIWYM, KTÓRY ZA DOBRE WYNAGRADZA A ZA ZŁE KARZE SPOJRZENIE BIBLIJNE

Treść: 1. Sądy w Izraelu; 2. Bóg jako Sędzia; 3. W jaki sposób dokonuje się sąd? 4. Sędzia i sąd w Nowym Testamencie.

Słowa kluczowe: Teologia biblijna, sędzia, sąd.

Keywords: The Biblical Theology, the Judge, the Judgment.

Bóg jest sędzią. Sądzi. Wynagradza, ale i karze. Obraz Boga Sędziego pochodzi z tradycji Biblijnego Izraela, a następnie przyjmuje się w nauczaniu Jezusa i zapisie Ewangelii. Obecne w Piśmie Świętym opisy, obrazy, wynikają z ówczesnego spojrzenia na świat. Stopniowe poznawanie Boga zakłada jednocześnie pogłębienie obrazów, które wyrażają Jego tajemnicę, w tym także obrazu Boga – Sędziego.

Co jest podstawą Bożego sądu? Na czym ma polegać nagroda i kara? Co na nie zasługuje? System kar i nagród bardzo mocno zadomowił się w społeczeństwie, w edukacji i wychowaniu. Wywołuje sprzeciw i wiąże się z poczuciem niesprawiedliwości. Mając doświadczenie „niesprawiedliwych” osądów, ocen, trudno zrozumieć inność sprawiedliwego sądu Boga. Zresztą, czy taki sąd jest w ogóle konieczny? Dlaczego obecna w Biblii zapowiedź sądu stała się prawdą chrześcijańskiej wiary?

Prawda wiary mówi nam o Bogu sędzi oraz o rzeczywistości sądu. Jest to obraz bardzo mocno zakorzeniony w Biblii. Obraz Boga jest tu oczywiście bardzo antropomorficzny, ale jego biblijne rozumienie pokazuje o wiele głębsze rozumienie tej rzeczywistości. Autorzy biblijni posiadali niesamowitą intuicję, która daleko przekracza zastosowaną tu analogię.

Czasownik hebrajski *šāphaṭ* (rzadziej używa się posiadających podobne znaczenie rdzeni *dīn*¹ oraz *rib*²), tłumaczony w LXX i NT najczęściej przez czasownik *krinō* i pokrewne, możemy tłumaczyć jako czynność sądenia, pochodne

¹ Por. F. BROWN. – S.R. DRIVER- C.A. BRIGGS, *A Hebrew and English Lexicon (BDB)*, Peabody 2000⁵, 2108.

² Por. Tamże, 9061.

šōphēṭ jako osoby sędziego oraz *mišphāṭ* jako momentu sądu czy też werdyktu sędziego. Ale jest to tylko najbardziej powierzchowne rozumienie. W kulturach bliskowschodnich terminy pochodne od czasownika *šāphaṭ* oznaczały sprawowanie władzy, posiadania autorytetu, rządzenia, rozkazywania, sądzenia³. Władza sądowicza stanowiła priorytet wielu bliskowschodnich bóstw, ale jedynie w przypadku YHWH sądzenie wiązało się ze sprawiedliwością i postawami etycznymi⁴.

1. Sądy w Izraelu

W Biblii występują sędziowie ziemscy. W czasach staro-izraelskich najwyższą sądowiczą instancją był ojciec, albo głowa rodziny (por. Rdz 16,1-6; 38,24-26), jak również najstarsi mieszkańcy danej miejscowości (Pwt 21,18-21; Rt 4,1-12)⁵. Pierwszym oficjalnym sędzią w Izraelu był Mojżesz (Wj 18,13), którego działalność sądowicza wynikała z pośredniczenia między Bogiem a ludem. Jest to na tyle wyjątkowe, iż Mojżesz nie był królem stanowiącym prawo, ale przekazywał Prawo samego Boga, mówił w Jego imieniu. Całe Prawo Izraela jest darem Boga, który jest jedynym Panem i Sędzią swojego ludu⁶. W celu usprawnienia procesów sądzenia ustanowił on kolejnych sędziów, zwierzchników aby sądzili lud (Wj 18,19-23)⁷. Rozstrzygali oni niektóre przypadki, a ważniejsze kwestie pozostawiano Mojżeszowi.

Sędziowie, którzy pojawili się przed okresem monarchicznym (zob. *Księga Sędziów*), byli raczej liderami poszczególnych pokoleń czy też całej konfederacji oraz charyzmatycznymi przywódcami w momentach zagrożenia. Do czasów monarchii istniały lokalne, nieoficjalne gremia, rozstrzygające sprawy. Przepisy Tory nakazywały jednak, aby byli ludzie cieszący się dobrą sławą, bezstronni, aby rozstrzygać kwestie sporne, a sądy zazwyczaj odbywały się w bramach miasta (por. Pwt 16,8; 17,8-9)⁸. Od czasów monarchii król był najwyższym sędzią (por. 2 Sm 21,1-14). Choć zauważa się, iż niektóre decyzje królów zmieniały

³ Por. H. NIER, *šāpaṭ, šōpēṭ*, *Theological Dictionary of the Old Testament*, G.J. BOTTERWECK – H. RINGGREN – H.J. FABRY, Vol. XV, Grand Rapids, Michigan/Cambridge, U.K. 1994-1995, 411-418. T.L. MAFICO, "Judge, Judging", w: *The Anchor Bible Dictionary*, D.N. FREEDMAN (ed.), Vol 3, Doubleday 1992, 1104-1106.

⁴ Bogowie różnych ludów semickich wyobrażani byli na podobieństwo królów i sędziów (np. Marduk i Baal). Bycie sędzią identyfikowano z panowaniem nad chaosem, porządkiem. Por. A. CURTIS, "God as 'Judge' in Ugaritic and Hebrew Thought", w: *Law and Religion. Essays on the Place of the Law in Israel and Early Christianity*, B. LINDARS (ed.), Cambridge 1988, 3-12. Por. R. DE VAUX, *Ancient Israel. Its Life and Institutions*, Grand Rapids, Michigan 1997², 144nn.

⁵ Por. R.P. KNIERIM, "Customs, Judges, and Legislators in Ancient Israel", w: *Early Jewish and Christian Exegesis. Studies in Memory of William Hugh Brownlee*, C.A. EVANS – W.F. STINESPRING (edd.), Atlanta, Georgia 1987, 3-15. M.M. WUIFONG, "Sędzia", *Encyklopedia Biblijna*, P.J. ACHTEMEIER (ed.), Warszawa 1999, 1100-1101.

⁶ Por. J.L. SKA, "La legge in Israele", w: *La strada e la casa*, J.L. SKA (ed.), Bologna 2001, 141-168.

⁷ Por. "Judgment", w: *Dictionary of Biblical Imagery*, L. RYKEN – J.C. WILHOIT – T. LONGMAN III (edd.), Downers Grove, Illinois 1998, 470.

⁸ TAMZE. Por. R. DE VAUX, *Ancient Israel. Its Life and Institutions*, 152n.

zasadniczo rzeczywistość, nie były to akty legislacyjne z sensie ścisłym, lecz odzwierciedlanie praw zwyczajowych (zob. np. 2 Krl 10,19nn; 1 Sm 11,7nn)⁹. Król nie miał być więc prawodawcą, lecz strażnikiem prawa Bożego, które ściśle łączyło się i wyrażało rzeczywistość przymierza. Król Jozafat (VII w. przed Chr.) zreformował sądownictwo w Królestwie Południowym (por. 2 Krm 19,5-11)¹⁰. Ustanowił urzędowych sędziów w miastach oraz pouczające gremium dla sędziów w Jerozolimie. Co jednak znaczyło być sędzią? Dekret Jozafata bardzo dobitnie to określa, kiedy zwraca się do ustanowionych sędziów: *Uważajcie na to, co czynicie, bo nie dla człowieka sądzicie, lecz dla Pana. On jest przy was, gdy sądzicie.* (2 Krm 19,6). A zatem funkcja ta odnosiła się ściśle do najwyższego Sędziego – Boga. Kiedy w biblijnym opisie zbliża się zagłada Sodomy i Gomory, Abraham wzywa Boga jako sędziego nad całą ziemią, aby wymierzył sprawiedliwy wyrok: *O, nie dopuść do tego, aby zginęli sprawiedliwi z bezbożnymi, aby stało się sprawiedliwemu to samo, co bezbożnemu! O, nie dopuść do tego! Czyż Ten, który jest sędzią nad całą ziemią, mógłby postąpić niesprawiedliwie?* (Rdz 18,25).

2. Bóg jako Sędzia

Aby rozumieć obraz Boga – Sędziego, potrzeba spojrzeć najpierw na Boga – Stwórcę. Stworzenie Boże posiada w sobie swoisty porządek – jest dobre i stworzone po to, aby objawiać w sobie dobro Boga. W sposób szczególny widać to w człowieku, który jest stworzony na obraz i podobieństwo Boga. Człowiek zostaje powołany do relacji z Bogiem i z drugim człowiekiem, do miłości, do harmonii. Bóg nad tym szczęściem człowieka czuwa, pozostawiając mu przestrzeń wolnego wyboru. Grzech, wybór zła, odwrócenie się od Boga, wprowadziło rzeczywistość sądu – podziału, który ukazuje jasną granicę. Zło stanowi sytuację bez Boga, odrzucenia Jego i Jego miłości. Historia sądu rozpoczęła się wraz z grzechem człowieka¹¹. Stąd też zawsze ilekroć dochodzi do konfrontacji, zestawienia dobra i zła, następuje sąd.

Bóg stworzył świat, panuje nad światem i go sądzi. Stąd też szersze znaczenie terminu šāphaṭ: „pokazać wartość własnej woli, decydować, dominować, królować, wydawać wyrok”¹². Dlatego też funkcja Boga – sędziego w Biblii posiada zasadniczą rolę: przywracanie, stabilizowanie zniszczonego przez grzech porządku. Miała to być eliminacja problemu, złaczenie tego, co zostało rozbite, podzielone. Przywracanie harmonii, porządku, który w Biblii kryje się pod słowem „shalom” – pełni, szczęścia, pokoju, sprawiedliwości.

Bóg jest Sędzią – czyli naturalnym Prawodawcą. Prawo Boga, Jego wyroki (mišpaṭīm) – to wyraz Jego woli, w pełni urzeczywistniają się w rzeczywistości

⁹ Por. R.P. KNIERIM, "Customs, Judges, and Legislators in Ancient Israel", art. cyt., 9.

¹⁰ Por. H. NIER, šāpaṭ, šōpēṭ, 424nn. Por. R. DE VAUX, *Ancient Israel. Its Life and Institutions*, dz. cyt., 150-155.

¹¹ Por. "Judgment", w: *Dictionary of Biblical Imagery*, dz. cyt., 470n.

¹² Por. T.L. MAFICO, "Judge, Judging", w: *The Anchor Bible Dictionary*, dz. cyt., 1104.

przymierza. Bóg i Jego lud stają się niejako „partnerami” w przymierzu, choć przecież Bóg zawsze jest tym, który staje w obronie swego ludu¹³. Prawo dane Izraelowi stanowi jeden z elementów chroniących lud Boga. Miało ono dopomóc Izraelowi stawać się ludem Boga, wzrastać w relacji do Niego. Wymownie ukazuje to Dekalog, a zwłaszcza wprowadzenie: *Ja jestem Pan, twój Bóg, który cię wywiódł z ziemi egipskiej, z domu niewoli* (Wj 20,2). Najpierw następuje więc z Bogiem, obdarowanie, ratunek, a potem zadanie, zaproszenie do wierności, która daje życie. Boże wyroki mają regulować relacje między Bogiem a Jego ludem i jednocześnie wewnątrz samego ludu. Wierność Prawu Bożemu ma doprowadzić z czasem do realizacji Bożych obietnic. Jest to więc sprawiedliwość zbawcza, prawo, które służy życiu. Aby tak się stało konieczne jest oddzielanie dobra i zła. Dlatego człowiek ma poznać swoje własne zło, swój grzech. Zostaje zaproszony do nawrócenia i pokuty, aby wstąpić na drogę wiodącą do życia.

Bóg jest Sędzią – czyli tym, który występuje w obronie pokrzywdzonych. Wymaga przestrzegania Jego Prawa. Grzech niszczy nie tylko więź człowieka z Bogiem, ale i więzi międzyludzkie. Gdy w Biblii ubodzy, uciśnieni wołają do Boga o pomoc, ratunek: „uczyni mi sprawiedliwość”, to w rzeczywistości domagają się sądu Boga. Gdyż wołają: *šophṭēnī!, osądz mnie!*¹⁴. W tym przypadku sąd wiąże się ze zbawieniem. Wiąże się ze sprawiedliwością, której strażnikiem jest sam Bóg. Gdyż wymierzanie sądu to troska o sprawiedliwość: *troszczcie się o sprawiedliwość (mišphāṭ)* (Iz 1,17). Bóg jest sędzią ratującym ubogich: *Panie, usłyszaleś pragnienie pokornych, umocniłeś ich serca, nakłoniłeś ucha, aby strzec praw (lišphoṭ) sieroty i uciśnionego i aby człowiek powstał z ziemi nie siał już postrachu.* (Ps 10,17-18). Sprawiedliwe sądy będą również charakteryzować Mesjasza: *raczej rozsądzi (wešāphaṭ) biednych sprawiedliwie i pokornym w kraju wyda słuszny wyrok. Różgą swoich ust uderzy gwałtownika, tchnieniem swoich warg uśmierci bezbożnego* (Iz 11,4).

Król Salomon, słynny ze swoich sędziowskich wyroków, w swojej modlitwie w świątyni oddaje w ręce Boga władzę nad Izraelem. Błaga, aby Bóg wysłuchiwał prośby ludu, rozsądzał sprawy ludu, wybaczał przewiny: *Dlatego wysłuchaj błaganie Twego sługi i Twego ludu, Izraela, ilekroć modlić się będzie na tym miejscu. Ty zaś wysłuchaj w miejscu Twego przebywania - w niebie. Nie tylko wysłuchaj, ale też i przebacz! Kiedy kto zgrzeszy przeciw swemu bliźniemu, a później wezwie go do przysięgi, a on przyjdzie do przysięgi wobec Twego ołtarza w tej świątyni, wtedy Ty wysłuchaj w niebiosach i racz działać – rozsądz (wešphāṭā) między*

¹³ Por. P. HARTIN, "Judgment", w: *Dictionary of Scripture and Ethics*, J.B. GREEN (ed.), Grand Rapids, Michigan 2011, 431. K. NIELSEN, *Yahweh as Prosecutor and Judge. An Investigation of the Prophetic Lawsuit (Rib-Pattern)*, JSOT 9, Sheffield 1978, 74.

¹⁴ Niektóre z psalmów zawierają tego rodzaju wezwania, np. Ps 7,9: *Panie, przynaj mi słusność (šophṭēnī), według mej sprawiedliwości i według niewinności, jaka jest we mnie.* Ps 26,1: *Oddaj mi, Panie, sprawiedliwość (šophṭēnī), bom nienagannie postępowałem i nie byłem chwiejny, pokładając nadzieję w Panu.* Ps 35,24: *Osądz mnie (šophṭēnī), Panie, Boże mój, w Twojej sprawiedliwości; niech się nie cieszą oni nade mną.* Ps 43,1: *Wymierz mi, Boże, sprawiedliwość (šophṭēnī) i broń mojej sprawy przeciw ludowi, co nie zna litości; wybaw mnie od człowieka podstępnego i niegodziwego!* Por. H. NIER, šāpaṭ, šōpēṭ, art. cyt., 429.

Twoimi sługami, złego skazując na karę, aby na jego głowę spadła odpowiedzialność za jego postępowanie, a sprawiedliwego uznając niewinnym za jego uczciwość (1 Krl 8,30-32). Jednocześnie zauważa się tu element kary, który staje się konsekwencją czynu człowieka. Mądrość Salomona wyrażała się w tym, iż pozostawił Bogu ocenę i werdykt w sprawie człowieka.

A zatem sądenie to nie tylko obrona, ale to również zajęcie pozycji wobec zła i tych, którzy je czynią. Bóg jest sędzią Izraela i narodów¹⁵. Kara za zło to tu na tej ziemi element Bożej terapii. Jest to wpisane w historię zbawienia. Teksty z ksiąg prorockich posiadają szereg orędzi kary zarówno wobec Izraela, Judy, jak i obcych narodów: *On będzie rozjemcą (wešāphaṭ) pomiędzy ludami i wyda wyroki dla licznych narodów* (Iz 2,4). Sąd Boga pozostaje zawsze ukierunkowany na zbawienie: *Bliska jest moja sprawiedliwość, zbawienie moje się ukaże. Ramię moje sądzić (yišphōṭi) będzie ludy. Wyspy położą we Mnie nadzieję i liczyć będą na moje ramię* (Iz 51,5). Najbardziej konkretny sąd przeprowadzi Bóg wobec swojego ludu: *Do was zaś, owce moje, tak mówi Pan Bóg: «Oto Ja osądzę (šōphēṭ) poszczególne owce, barany i kozły»* (Ez 34,17)¹⁶. Bóg jawi się w nich zarówno jako „Prokurator”, który objawia uczynione zło, zarówno Izraela, Judy, czy obcych narodów, jak też jako „Sędzia”, który sądzi sprawiedliwie. Nie po to, aby wymierzając karę niszczyć, lecz by ratować i przywracać zniszczoną harmonię¹⁷.

3. W jaki sposób dokonuje się sąd?

Do tej pory Bóg został ukazany jako Sędzia w życiu doczesnym. On karze złych i nagradza dobrych nie tyle przez rozprawę sądową, ale na zasadzie związku przyczynowo – skutkowego. Mentalność zachodnia rozumie sąd Boga jako skutek wcześniejszej „rejestracji” czynów człowieka, co wywołuje nagrodę lub karę. Nie jest to obraz ściśle biblijny. W terminologii hebrajskiej słowa, które oznaczają pozytywne pod względem etycznym postępowanie oznaczają jednocześnie dobrobyt, zbawienie, trwałe zdrowie. Natomiast to, co złe łączy się jednocześnie z chorobą, nieszczęściem, upadkiem. Każdy czyn oddziałuje na sprawcę, wokół osoby powstaje niewidzialna sieć powiązań, co w pewnym momencie zaowocuje konsekwencjami (również wobec innych osób, a nawet całego ludu). Wtedy Bóg *będzie sądził (nišpāṭ) świat za pomocą ognia* (Iz 66,16)¹⁸. Sąd jednak nie jest formą zniszczenia, lecz oczyszczenia. Ogień staje się metaforą narzędzia „oddzielania” i „oczyszczania” cennego kruszcu: *wypalę do czysta twą rudę i usunę cały Twój ołów* (Iz 1,25). Człowiek biblijny dostrzegał obecność tego sądu za życia, mędrzec określał to za pomocą słów: *każdego droga zdaje mu się prawa, lecz Pan osądza (bada, waży) serca* (Prz 21,2). Bóg jako sędzia posia-

¹⁵ Por. P. HARTIN, "Judgment", art. cyt., 431. Pojawia się też symbol Bożego sądu: *kielich Bożego gniewu* (por. Iz 51,17; Lm 4,21; Ez 23,31-33; Ha 2,16), przeznaczony zarówno dla Izraela, jak i dla obcych narodów. Por. "Judgment", w: *Dictionary of Biblical Imagery*, dz. cyt., 474.

¹⁶ Por. H. NIER, šāpaṭ, šōpēṭ, art. cyt., 429.

¹⁷ Por. K. NIELSEN, *Yahweh as Prosecutor and Judge*, dz. cyt., 82.

¹⁸ Por. P. HARTIN, "Judgment", art. cyt., 431. "Judgment", w: *Dictionary of Biblical Imagery*, dz. cyt., 471n.

da nieskończoną władzę nad życiem człowieka, *uboży i wzbogaca, wtrąca do otchłani i z niej wyprowadza* (por. 1 Sm 2,6nn).

Jednak obraz związku przyczynowo – skutkowego doznał swoistego kryzysu, jeśli się weźmie pod uwagę cierpienie sprawiedliwych, czy pomyślność nieprawych. Odpowiedzią na to stała się po części apokaliptyka, która wskazuje dalszy horyzont, po śmierci, odpłatę i nowy, lepszy świat¹⁹. Bóg zgromadzi wszystkie ludy do Doliny Jozafata, gdzie dokonają się eschatologiczne żniwa (Jl 4,12nn)²⁰. Prorok Daniel zapowiada sąd, po którym nastanie nowy świat, wieczne królowanie Boga. Prorockie wizje zaczynają zawierać obrazy pełne grozy, które następnie przedradzają się w orędzie zbawienia. Jest to obraz sądu Boga (Dn 7,10), który w sposób uroczysty, w obecności niebiańskiego dworu rozpoczyna proces. Bóg objawi swoją moc i zwycięży zagrożenie, zło, wrogów, co symbolizują cztery bestie, które zostaną pokonane (Dn 7,1-12). Zwycięstwo Boga, sąd nad bestiami łączy się z obecnością tajemniczej postaci Syna Człowieczego²¹. Postać ta, łączona z sądem Boga jest interpretowana na różne sposoby. Jako Michał Archanioł, książe Izraela (por. Dn 10,21; 12,1), cierpiący *Sluga YHWH* (Iz 52,13-53,12), Izrael na końcu czasów, król z rodu Dawida, a nawet jako hipostaza Boga, czy też sam Bóg²².

Myśl o sądzie indywidualnym pojawiła się później, pod wpływem idei hellenistycznych. Każdy człowiek będzie musiał odpowiedzieć za swoje własne czyny, a szczególnie ci, którzy na ziemi kierowali innymi. *Księga Mądrości* relatywizuje znaczenie ziemskiego powodzenia i sukcesu, wobec rzeczywistej Bożej odpłaty, która się dokona dopiero po śmierci. Wtedy objawi się cała prawda. Będzie tak przenikliwa, iż autor *Księgi Mądrości* widzi już przeszłe zachowanie nieprawych: *Z bojaźnią przyjdą zdać sprawę z win swoich, a w twarz ich oskarżą własne nieprawości. Wtedy sprawiedliwy stanie z wielką śmiałością przed tymi, co go uciskali i mieli w pogardzie jego trudy* (Mdr 4,20-5,1). Sąd będzie więc staniem w prawdzie, kiedy to czyny każdego staną się jawne²³. W kontekście tej wypowiedzi kwestia nagrody i kary jest już oczywista. Sprawiedliwi, zjednoczeni z Bogiem będą na wieki w Jego ręku, a ci, którzy Go odrzucili pograżą się we wstydzie i hańbie. Nie ma tu jednak uszczegółowienia na czym ma to polegać. Szczęście polega na przebywaniu z Bogiem, kara w odłączeniu od Boga. Ta myśl zostaje przyjęta i rozwinięta szczególnie w doktrynie faryzejskiej, owocowała legalizmem i drobiazgowym przywiązaniem do przepisów Prawa²⁴.

¹⁹ Por. P. HARTIN, "Judgment", art. cyt., 431.

²⁰ Por. H. NIER, šāpaṭ, šōpēṭ, art. cyt., 430.

²¹ Por. P. WYNS, *God is Judge. A Commentary on the Book of Daniel*, Biblaridion Media 2011, 186nn. P. HARTIN, "Judgment", art. cyt., 431. Reprezentantem Boga – Sędziego oprócz postaci Syna Człowieczego (Dn 7,13-14), może być również archanioł Michał (Dn 10,21; 12,1) czy lud Boga (Dn 7,26-27). Por. H. NIER, šāpaṭ, šōpēṭ, art. cyt., 430.

²² Por. M. CASEY, *Son of Man. The Interpretation and Influence of Daniel 7*, London 1979, 22-48. J.E. GOLDINGAY, *Daniel* (WBC 30), Dallas 2002, 170.

²³ Por. M. MCGLYNN, *Divine Judgement and Divine Benevolence in the Book of Wisdom*, Mohr Siebeck, Tübingen 2001, 74.

²⁴ Por. F. BÜCHSEL, "krinō", w: *Theological Dictionary of the New Testament*, G. KITTEL (ed.), Vol. III, Grand Rapids, Michigan 2006⁹, 935. Późniejsze nauczanie rabinów kontynuuje tematykę sądu

4. Sędzia i sąd w Nowym Testamencie

Jezus wchodzi w rzeczywistość swojego ludu, który oczekuje na szczególną interwencję Boga, na doczesne wyzwolenie. W przepowiadaniu Jana Chrzciciela pojawia się zapowiedź eschatologicznego sądu, który wprowadza obraz żniwa. Jednak w obecnym obrazie sąd już się w pewnym sensie dokonał: *Ma on w ręku szufłę, którą oczyści swe kłepisko: zboże zbierze do spichlerza, a plewy spali w ogniu nie do ugaszenia* (Mt 3,12; por. Łk 3,17). Zboże zostało już ścięte i wymłócone. Obecna czynność to oczyszczanie kłepiska, na którym miesza się ziarno z plewami oraz umieszczenie obu na ich właściwym miejscu. Jan, poprzez wezwanie do nawrócenia, chrzest, rozpoczął rzeczywistość sądu, podziału. Z jednej strony są otwarci na nawrócenie i zbawienie grzesznicy, a z drugiej strony ci, którym wydaje się, że nie potrzebują nawrócenia. A Jezus przychodzi, aby wskazać i otworzyć każdemu miejsce według jego wyboru²⁵.

Ewangelie Synoptyczne, w nawiązaniu do „doczesnej eschatologii” ST, przedstawiają zapowiedzi sądu nad Jerozolimą. Jezus zapowiada jej zburzenie (Mt 24,2; Mk 13,2; Łk 19,41-44; 21,6). Jest to efekt duchowej ślepoty i zamknięcia na Boży dar, co charakteryzowało większość odbiorców Jego orędzia²⁶. A przecież Jezus, od początku swojej publicznej działalności wzywał do nawrócenia, do otwarcia się na dar zbawienia, który umożliwia wewnętrzną przemianę i tak, jak prorocy, zapowiadał sąd, który nastąpi na końcu czasów. Ewangelisci wyrażają to za pomocą różnych obrazów. Mateusz, mówiąc o sądzie hipokrytów, używa obrazu *gehenny*, która jest symbolem piekła: *Węże, plemię żmijowe, jak wy możecie ujść potępienia w piekle?* (Mt 23,33, por. Mk 9,43nn; Łk 12,5)²⁷. W Ewangeljach obraz ten służy przede wszystkim po to, aby umocnić sprawiedli-

Boga – Sędziego, odpłaty, rozdziału dobrych i złych, nagrody i kary, co znalazło wyraz zarówno w Targumach, jak i w Talmudzie. Por. M. MAHER, "God as Judge in the Targums", *JSJ* 29 (1998) 1, 49-62. Por. S.H. TRAVIS, *Christ and the Judgment of God. Divine Retribution in the New Testament*, Marshall Pickering U.K. 1986, 114-29.

²⁵ *It is John's ministry which 'winnows' the 'wheat' from the 'chaff', that is, the effect of his ministry separates the repentant from the unrepentant. But they remain together until the expected figure arrives, who will 'clean his threshing floor with the winnowing shovel', that is, he will take the repentant and unrepentant to their respective ends, whether blessing or judgment. This interpretation presents a similar understanding of both John's ministry and that of the expected figure as presented in Mt. 3.11 = Lk. 3.16, though there the imagery of baptism is employed.* R.L. WEBB, "The Activity of John The Baptist's Expected Figure at The Threshing Floor (Matthew 3.12 = Luke 3.17)", *JSNT* 43 (1991) 103-111. Por. F. BÜCHSEL, "krinō", w: *Theological Dictionary of the New Testament*, dz. cyt., 936.

²⁶ Podobne zapowiedzi dotyczą mieszkańców Betsaidy, Korozain i Kafarnaum (Mt 11,20-24; Łk 10,13-15). Por. S.H. TRAVIS, *Christ and the Judgment of God. Divine Retribution in the New Testament*, dz. cyt., 125n.

²⁷ Por. P. HARTIN, "Judgment", art. cyt., 431. Nazwa *gehenna* (z hebrajskiego *gē-hinnōm* – *Dolina Hinnom*) od południowo zachodniej doliny otaczającej Jerozolimę, gdzie palono śmieci, a w pewnym okresie także ludzi w ofierze dla Molocha (2 Krn 28,3; 33,6). W judaizmie było to miejsce kary występnych. Por. S.H. TRAVIS, *Christ and the Judgment of God. Divine Retribution in the New Testament*, dz. cyt., 136n.

wych i przestrzec tych, którzy odstąpili od dróg Bożych²⁸. Z drugiej strony spotyka się wypowiedzi Jezusa zapowiadające nagrodę sprawiedliwych, którzy częstokroć doświadczają cierpień i prześladowań w życiu doczesnym, np.: *Cieszcie się i radujcie, albowiem wasza nagroda wielka jest w niebie. Tak bowiem prześladowali proroków, którzy byli przed wami* (Mt 5,12). Są też inne obietnice, sformułowane jako zapowiedzi odpłaty, np.: *A powiadam wam: Kto się przyzna do Mnie wobec ludzi, przyzna się i Syn Człowieczy do niego wobec aniołów Bożych; a kto się Mnie wyprze wobec ludzi, tego wyprę się i Ja wobec aniołów Bożych* (Łk 12,8-9).

Nie da się nie zauważyć, iż głównym punktem odniesienia w wyroku sądowym jest Chrystus. W teologii synoptyków podkreśla się wyraźny chrystocentryzm sądu. Oczywiście pozostaje aktualna nauka o nagrodzie i karze wiecznej. Tyle tylko, że największym i podstawowym grzechem staje się odrzucenie zbawienia danego przez Boga w Chrystusie. Kryterium sądu ma być stosunek człowieka do Ewangelii oraz realizacja przykazania miłości, czyli stosunek do Chrystusa w bliźnich. Sądu dokonuje Chrystus. Zostaje on opisany za pomocą obrazów i symboli zaczerpniętych z prorockiej tradycji biblijnej i apokaliptyki (zgrupowanie ludzi, oddzielenie dobrych od złych, nagroda i kara).

Ukazują to barwne przypowieści: o chwaście (Mt 13,41), o sieci (Mt 13,49) o uczcie królewskiej (Mt 22,13), o dziesięciu pannach (Mt 25,12), czy o talentach (Mt 25,28nn). Każda z tych przypowieści zwraca uwagę na inny szczegół, aspekt ważny dla rozumienia sądu, jego kryteriów i ostatecznego werdyktu. Chrystus staje w roli sędziego, ale jawi się jako Syn Człowieczy, Pan, Pasterz czy Oblubieniec, a o przeznaczeniu ludzi decydują ich czyny i miłość. Najwyraźniej ukazuje to przypowieść o sędziu (Mt 25,31-46)²⁹. Jest to zapowiedź sądu nad wszystkimi narodami, który przeprowadzi Syn Człowieczy w otoczeniu aniołów. Nastąpi rozdzielenie dobrych i złych. Jezus identyfikuje się z potrzebującymi, a miłość braterska im okazana stanowi „przepustkę” do życia wiecznego. Czy zatem człowiek zasługuje sobie na niebo poprzez swoje uczynki? Czyny miłości mają być jednak odpowiedzią człowieka na łaskę okazaną w Chrystusie, na zbawienie, które jest darem Boga³⁰.

Sąd Boga dobitnie objawił się wraz ze śmiercią i zmartwychwstaniem Chrystusa. Wydawało się, że człowiek pozostanie na zawsze zdeterminowany złem. A więc konfrontacja z Bogiem, który jest absolutnym dobrem zawsze prowadziła do wyroku potępienia. Człowiek nie potrafił wykorzystać daru Prawa, przymierza, siła zła której ulegał prowadziła go do śmierci wiecznej, do oddzielenia od Boga. W procesie, w którym ludzie byli skazani na zagładę, pojawił się Jezus. Stał w miejscu grzeszników, przyjął w ich imieniu wyrok na siebie, stał się „okupem” i pokonując moce zła, doprowadził do pojednania z Bogiem³¹. Śmierć

²⁸ Podobne znaczenie mają obrazy *ognia nieugaszonego* (Mk 9,43) oraz *placzu i zgrzytania zębów* (Mt 8,12; 13,42.50; 22,13; 24,51; 25,30; Łk 13,28). Por. Tamże, 137.

²⁹ Por. R.F. CAPON, *The Parables of Judgment*, Grands Rapids, Michigan 1989, 167-179.

³⁰ Por. D.A. HAGNER, *Matthew 14-28*, (WBC 33B), Dallas 2002, 746.

³¹ Por. F. BÜCHSEL, "krinō", w: *Theological Dictionary of the New Testament*, dz. cyt., 936.

Jezusa to sąd nad światem i klęska szatana. Przepowiadanie Jezusa, które przygotowuje ludzi do zbawczych wydarzeń posiada również odniesienie do sądu jako zwycięstwa Boga nad złem. Jest to widoczne wtedy, gdy Jezus odpuszcza grzechy (np.: Mt 9,2; Łk 7,47)³². Sędzia objawia się więc jako Zbawiciel. A zatem sąd staje się elementem soteriologii, co zawiera się w doktrynie świętego Pawła.

Święty Paweł naucza, iż *wszyscy zgrzeszyli i pozbawieni są chwały Bożej* (Rz 3,23). A więc wszyscy zasługują na karę, na wyrok potępienia. A wszystkich też czeka sąd: *Wszyscy bowiem musimy stanąć przed trybunałem Chrystusa, aby każdy otrzymał zapłatę za uczynki dokonane w ciele, złe lub dobre* (2 Kor 5,10). Działanie Boże niweluje grzech poprzez ofiarę Chrystusa. Święty Paweł mówi wprost, iż Bóg uczynił *dla nas grzechem uczynił Tego, który nie znał grzechu, abyśmy się stali w Nim sprawiedliwością Bożą* (2 Kor 5,21). Te dosadne słowa Pawłowe zawierają w sobie niezwykle ciężar treści. Można tu zauważyć ideę ofiary za grzech, składaną według przepisów Kpł 4. Ale przecież w Chrystusie dokonał się sąd Boży nad światem, to znaczy, iż Syn Boży przyjął na siebie ciężar „separacji” od Boga spowodowanej przez ludzki grzech. Można to też opisać za pomocą metafory „Bożego gniewu” wobec grzechu, który Jezus wziął na siebie³³. Święty Paweł dalej porównuje Jezusa z przebłągalnią: *Jego to ustanowił Bóg narzędziem przebłagania przez wiarę mocą Jego krwi*. (Rz 3,25). Odniesienie do starotestamentowej przebłągalni (por. Kpł 16,15n) wskazuje na ekspiację, zadośćuczynienie, którego dokonuje Jezus wobec Bożej sprawiedliwości³⁴. Pojawia się jeszcze odniesienie do krwi Chrystusa: *Tym bardziej więc będziemy przez Niego zachowani od karzącego gniewu, gdy teraz przez krew Jego zostaliśmy usprawiedliwieni. Jeżeli bowiem, będąc nieprzyjaciółmi, zostaliśmy pojednani z Bogiem przez śmierć Jego Syna, to tym bardziej, będąc już pojednani, dostąpimy zbawienia przez Jego życie* (Rz 5,9-10). Usprawiedliwienie dokonane przez krew oznacza przyjęcie zbawienia przez życie Jezusa. Jezus przekazuje człowiekowi swoje własne życie, dzieli się nim³⁵. Utracone przez grzech ludzkie życie zostaje więc w procesie tego niezwykłego sądu zastąpione życiem Bożym. Człowiek zostaje wezwany, aby na ten dar odpowiedzieć wiarą, a Boża cierpliwość daje człowiekowi czas do nawrócenia i pokuty³⁶.

W Chrystusie dokonuje się usprawiedliwienie: *Bóg zaś okazuje nam swoją miłość właśnie przez to, że Chrystus umarł za nas, gdyśmy byli jeszcze grzesznikami. Tym bardziej więc będziemy przez Niego zachowani od karzącego gniewu, gdy teraz przez krew Jego zostaliśmy usprawiedliwieni* (Rz 5,8-9). Przyłączenie się do Chrystusa daje człowiekowi możliwość zbawienia. Ludzie, którzy do Nie-

³² Tamże 936n.

³³ Por. S.H. TRAVIS, "Christ as Bearer of Divine Judgment in Paul's Thought about the Atonement", w: *Jesus of Nazareth: Lord and Christ. Essays on the Historical Jesus and New Testament Christology*, J.B. GREEN – M. TURNER (edd.), Grand Rapids, Michigan/ The Paternoster Press Carlisle, U.K., 1994, 336.

³⁴ Por. Tamże, 337.

³⁵ Por. Tamże, 341.

³⁶ Por. F. BÜCHSEL, "krinō", w: *Theological Dictionary of the New Testament*, dz. cyt., 938.

go należą przez wiarę znajdą w Nim Zbawcę (1 Tes 1,10). Dokonuje się to dzięki posłuszeństwu Chrystusa, który zwycięża nieposłuszeństwo pierwszego człowieka: *Albowiem jak przez nieposłuszeństwo jednego człowieka wszyscy stali się grzesznikami, tak przez posłuszeństwo Jednego wszyscy staną się sprawiedliwymi.* (Rz 5,19). Chrześcijanin zostaje wezwany do przyjęcia przez wiarę daru usprawiedliwienia i życia według Ducha, czyli uświęcenia, co w konsekwencji prowadzi do zbawienia (por. 2 Tes 2,13). Jeżeli postępuje w ten sposób, ostateczny sąd będzie jedynie objawieniem się zbawienia³⁷. Chrześcijan, którzy stają się nieposłuszni, czeka sąd: *Oto przez swoją zatwardziałość i serce nieskłonne do nawrócenia skarbisz sobie gniew na dzień gniewu i objawienia się sprawiedliwego sądu Boga, który odda każdemu według uczynków jego* (Rz 2,5-6; por. 1 Kor 6,9). Święty Paweł zapowiada karę dla nieposłusznych, używając języka apokaliptyki: *w płomienistym ogniu, wymierzając karę tym, którzy Boga nie uznają i nie są posłuszni Ewangelii Pana naszego Jezusa. Jako karę poniosą oni wieczną zagładę z dala od oblicza Pańskiego i od potężnego majestatu Jego* (2 Tes 1,8-9). Jest to obraz gniewu Boga, czyli Jego opozycji wobec zła, w pismach Pawłowych oznacza sąd Boga³⁸. Usprawiedliwienie i uświęcenie zakłada relację do Boga. Brak tej relacji, odrzucenie daru Boga wprowadza sąd. Nauczanie Pawłowe wyznacza więc jasne kryteria dotyczące sądu. Zasadnicze, dotyczy relacji człowieka do Boga w Chrystusie. Nie można rozgraniczać pomiędzy sądem dotyczącym wiary w Chrystusa i posłuszeństwa Jego Ewangelii, a sądem z uczynków, gdyż jest to właściwie to samo. Sprawiedliwy i niesprawiedliwy są u świętego Pawła odzwierciedleniem wierzącego i niewierzącego³⁹.

Ewangelia Janowa zawiera różne koncepcje dotyczące sądu. Jest sąd, który odbywa się w czasie obecnym, od czasu pojawienia się Słowa Wcielonego⁴⁰. Paruzja będzie stanowić jego dopełnienie. Ewangelista przedstawia Jezusa w jedności z Ojcem w przekazywaniu prawdziwego życia (por. J 5,20-21). Właśnie w tym kontekście znajduje się wypowiedź o sądzie: *Ojciec bowiem nie sędzi nikogo, lecz cały sąd przekazał Synowi* (J 5,22). Jezus objawia swoją moc sądenia już poprzez sam fakt uzdrawiania (por. J 5,8-9). Jest to zapowiedź przekazania prawdziwego, wiecznego życia. W przypadku uzdrowienia jest to wezwanie

³⁷ Por. K.P. DONFRIED, "Justification and Last Judgment in Paul", w: *La Notion biblique de Dieu*, J. COPPENS (ed.), Leuven University Press 1976, 305-312.

³⁸ Gniew Boga, podobnie jaki sąd, wynika z natury Boga i Jego stosunku wobec zła. Paweł podziela opinie obecne w judaizmie, wyrażone w pismach apokaliptycznych. Gniew odnosi się zarówno do wymiaru obecnego, jak i eschatologii. Por. S.H. TRAVIS, *Christ and the Judgment of God. Divine Retribution in the New Testament*, dz. cyt., 32nn.

³⁹ Por. Tamże, 123.

⁴⁰ Jezus w *Czwartej Ewangelii* zostaje przedstawiony również jako Ten, który doświadcza sądu od ludzi. Zanim nastąpi aresztowanie i skazanie, pojawiają się spory z przeciwnikami przedstawione na kształt procesu sądowego. W J 8,12-20 Jezus jawi się jako oskarżony, a w drugiej części dyskursu (J 8,21-59) On sam staje się Sędzią, który już teraz pokazuje na przynależności do Boga lub świata, który Boga odrzuca. Por. J.H. NEYREY, "Jesus the Judge: Forensic Process in John 8,21-59", *Biblica* 68 (1987) 509-541.

skierowane do paralytyka, aby już więcej nie grzeszył (por. J 5,14)⁴¹. W terażniejszości dokonuje się przyjęcie lub odrzucenie zbawienia w Chrystusie: *Kto słucha słowa mego i wierzy w Tego, który Mnie posłał, ma życie wieczne i nie idzie na sąd, lecz ze śmierci przeszedł do życia* (J 5,24). Termin *krinō* można tu rozumieć w znaczeniu „potępiać”⁴². Chodzi więc o to, iż wiara pozwala już teraz poznać werdykt przyszłego sądu, w którym chrześcijanin potwierdzi swój wybór Boga i życia według Jego woli. Jezus przychodzi, aby świat zbawić: *Albowiem Bóg nie posłał swego Syna na świat po to, aby świat potępił, ale po to, by świat został przez Niego zbawiony* (J 3,17). Podczas swojego ziemskiego życia zatem, Jezus nie jawił się jako sędzia, lecz jako zbawca⁴³. To rozumienie sądu nawiązuje do obecnej w ST idei Bożej opieki nad uciśnionymi, wymierzanie sprawiedliwości (por. Pwt 32,36; Ps 43,1). Człowiek otrzymuje tu słowo, które ma moc obudzić jego wiarę i przyjąć werdykt prowadzący do życia, nawet jeśli człowiek był duchowo umarły. Może je jednak też odrzucić⁴⁴.

Jednak odrzucenie zbawienia, świadomy akt niewiary, stają się już teraz aktem sądu, który objawi się w pełni na końcu czasów⁴⁵: *Kto gardzi Mną i nie przyjmuje słów moich, ten ma swego sędziego: słowo, które powiedziałem, ono to będzie go sądzić w dniu ostatecznym* (J 12,48). Ewangelia Jana wspomina o zmartwychwstaniu umarłych i nowym życiu jako konsekwencji ziemskiego wyboru (J 5,28-29): *Nadchodzi bowiem godzina, w której wszyscy, którzy spoczywają w grobach, usłyszą głos Jego: a ci, którzy pełnili dobre czyny, pójdą na zmartwychwstanie życia; ci, którzy pełnili złe czyny - na zmartwychwstanie potępienia*. A zatem obok eschatologii zrealizowanej uobecnia się w Czwartej Ewangelii zapowiedź sądu, który nastąpi na końcu czasów⁴⁶. Jednak zarówno w pierwszym, jak i w drugim przypadku, życie wieczne wynika z osobistej relacji ze Zbawicielem, która rozwija się na płaszczyźnie wiary, poprzez usłyszane słowo.

⁴¹ Por. A.T. LINCOLN, *Truth on Trial. The Lawsuit Motif in the Fourth Gospel*, Peabody, Massachusetts 2000, 74n.

⁴² Por. S.H. TRAVIS, *Christ and the Judgment of God. Divine Retribution in the New Testament*, dz. cyt., 160. A.T. LINCOLN, *Truth on Trial. The Lawsuit Motif in the Fourth Gospel*, dz. cyt., 76.

⁴³ Por. S.H. TRAVIS, *Christ and the Judgment of God. Divine Retribution in the New Testament*, dz. cyt., 155n.

⁴⁴ Por. R.E. BROWN, *The Gospel According to John (I-XII): Introduction, Translation, and Notes*, New Haven – London, Yale University Press, 2008, 219.

⁴⁵ Por. A.T. LINCOLN, *Truth on Trial. The Lawsuit Motif in the Fourth Gospel*, dz. cyt., 108n.

⁴⁶ *For Bultmann, the Ecclesiastical Redactor has been busy in 26–30, specifically in 28–29, trying to conform John's realized eschatology to the official eschatology of the Church. However, as we have insisted (pp. CXVIII ff.), such a dichotomy between the two eschatologies is unwarranted; and Boismard, art. cit., makes a good case for considering vss. 26–30 to be the earlier form of the discourse wherein the eschatological outlook resembles that of the majority of Synoptic passages. If this is so, 19–25 would represent a rethinking of the same sayings of Jesus at a later date when realized eschatology had come to the fore as an answer to the delay in the second coming.* R.E. BROWN, *The Gospel According to John (I-XII): Introduction, Translation, and Notes*, dz. cyt., 220.

Księga Apokalipsy rozpoczyna się i kończy obrazem paruzji. To obraz zwycięskiego Chrystusa, który interweniuje zarówno w historii jak i w eschatologii⁴⁷. Już w pierwszych rozdziałach Apokalipsy znajduje się odniesienie do sądu, który przeprowadza chwalebny Chrystus wobec Siedmiu Kościołów (Ap 1,9-3,22). Chrystus zostaje ukazany jako Sędzia (por. Ap 1,18), który zna swoje wspólnoty, zarówno ich trudy i zwycięstwa, jak i upadki. Pochwała oraz gani ich postępowanie. Ten osąd ma za zadanie, aby chrześcijanie wrócili na właściwe drogi, zostali umocnieni w wierze, którą wyznają wobec prześladowań. Wizja nieba oraz tronu ukazuje nieskończoną Bożą władzę i autorytet nad światem, zarówno w odniesieniu do teraźniejszości, jak i przyszłości (Ap 4 – 5)⁴⁸. Baranek, ze względu na swoją odkupieńczą śmierć, otrzymuje od Boga władzę sądu. W ten sposób objawia się ostateczne zwycięstwo Boga w historii i eschatologii.

Bóg jest sędzią sprawiedliwym, który za dobre wynagradza a za złe karze. Bóg Stwórca czuwa nad dobrem swoich stworzeń. Odkąd pojawił się niszczący grzech, Bóg nie przestaje zabiegać o przywrócenie zniszczonej harmonii. Dotyczy to zarówno odniesienia do Boga, jak i do drugiego człowieka. Prawo Boże, przymierze, miały kształtować w ludzkiej naturze właściwe postawy. Dopiero dzieło Chrystusa stanowi najdoskonalszy, najpełniejszy obraz sądu Boga wobec zła. Człowiek już teraz uczestniczy w sądzie Boga. Przyjmując dar usprawiedliwienia przez wiarę, wchodzi w krąg życia wiecznego, które w całej pełni objawi paruzja. Sąd to ostateczne żniwo, które człowiek sam przygotowuje: *A co człowiek sieje, to i żąć będzie: kto sieje w ciebie swoim, jako plon ciała zbierze zagładę; kto sieje w duchu, jako plon ducha zbierze życie wieczne* (Ga 6,8). Duch Święty, Paraklet, który działa w Kościele i uobecnia dzieło zbawienia, ciągle przypomina o konieczności wyboru. Duch przypomina, iż grzech i szatan zostali pokonani. Władca tego świata został osądzony. Kto otwiera się na Ducha i Jego światło przechodzi do życia. Już teraz ten sąd dokonuje się w ludzkich sumieniach, w naszych wyborach. To ma być pełna ufności konfrontacja z miłością Słowa Wcielonego i wgląd w naszą osobistą odpowiedź dawaną przez całe życie.

To, co budzi w lęk, napięcie, przerażenie wobec mającego nastąpić sądu, to obecne w każdym ochrzczonym „pozostałości starego człowieka”. Jest to zranienie, przez które człowiek sprzeciwia się Bogu, nie ufa Mu, ucieka przed Nim. „Nowy człowiek”, który rozpoczął życie wraz z chrztem, on z upragnieniem czeka na sąd. Tęskni i oczekuje na przyjście Chrystusa, aby On objawił swe pełne zwycięstwo. Nie chodzi tu więc o system kar – nagród, które często stosowane są w procesie wychowawczym. Sąd to rozdział dobra i zła, który już się rozpoczął i czeka na swe dopełnienie. Największą karą jest oddzielenie od Boga. To jest właśnie śmierć wieczna. Cierpienie, które pojawia się w życiu ludzkim, czę-

⁴⁷ Por. F. BÜCHEL, "krinō", w: *Theological Dictionary of the New Testament*, dz. cyt., 939.

⁴⁸ Por. M. STREETT, *Here comes the Judge. Violent Pacifism in the Book of Revelation*, T&T Clark International, London – New York 2012, 140n.

sto jako konsekwencja grzechu, może stanowić rodzaj przestrogi przed nieodwracalnym złem, którego człowiek może stać się uczestnikiem. Nagrodą jest sam Bóg. Przebywanie z Nim, uczestnictwo w Jego miłości to największe szczęście, pełnia życia. Sąd nie jest więc wydawaniem wyroku. Sąd to ukazanie tajemnic ludzkiego serca i sumy wszystkich małych ludzkich decyzji, które objawią wynik końcowy. Wszyscy zostali wezwani do nagrody, tylko trzeba ją wybrać. A paruzja ostatecznie to objawi.

GOD AS A JUDGE – BIBLICAL PERSPECTIVE

Summary

Message of the Bible presents God as a judge. This image derives from the ancient notions of gods and rulers, but in the case of the Only God who is the Creator, the judge is sovereign, full of care over the world created and man. God the Judge restores righteousness damaged by evil and sin. The most comprehensive judgment of God was made in Jesus Christ, who through the redemption won over the power of evil. Judgment is associated with the free decision of a man who can accept or reject the gift of Christ. Judgment will be a consequence of human choice in life.